

عنوان:

تحلیل جنسیتی نگرش دانشجویان نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی
(مطالعه موردی: پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران)

نویسندگان:

فاطمه شفیعی^۱ و حسین شعبانعلی فمی^۲

۱- دانشجوی دوره دکتری آموزش کشاورزی، دانشکده اقتصاد و توسعه کشاورزی، پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران

۲- دانشیار و عضو هیئت علمی گروه ترویج و آموزش کشاورزی دانشکده اقتصاد و توسعه کشاورزی، پردیس کشاورزی و

منابع طبیعی دانشگاه تهران

E-Mail: fashafiee@ut.ac.ir

E-Mail: hfami@ut.ac.ir

چکیده

امروزه مشخص است که بهبود نگرش دانشجویان نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی یکی از عوامل موثر بر ارتقاء کیفیت منابع انسانی آینده بخش کشاورزی است. بر این اساس تحقیق حاضر با هدف بررسی و تحلیل نگرش دانشجویان دختر و پسر رشته‌های کشاورزی نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی در پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران صورت گرفت. جامعه آماری این تحقیق حدود ۱۶۷۷ نفر از دانشجویان دختر و پسر پردیس مذکور بودند. با روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی با انتساب متناسب نمونه‌ای با حجم ۲۳۶ نفر انتخاب شد. روایی و پایایی پرسشنامه با روش‌های مناسب مورد تأیید قرار گرفت. نتایج تحقیق نشان داد که رابطه بین میزان تحصیلات همسر دانشجویان مورد مطالعه و نگرش آنها نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی منفی و معنی دار بود. نتایج حاصل از تحلیل عاملی نگرش دانشجویان نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی به تفکیک دختر و پسر نشان داد که مهمترین عامل از دیدگاه دانشجویان پسر ادراک از ویژگی‌های اقتصادی- اجتماعی شغل کشاورزی و از دیدگاه دانشجویان دختر مزایای روان‌شناختی شغل کشاورزی بود.

واژه‌های کلیدی : دانشجویان رشته‌های کشاورزی، نگرش، اشتغال در بخش کشاورزی، دانشگاه تهران، ویژگی‌های فردی و اجتماعی

مقدمه

در زمانی که محوریت اغلب بحث‌ها بر جوانی جمعیت و جوان بودن جامعه متمرکز است، شاید بحث از سالخوردگی جمعیت تا اندازه‌ای غیر قابل انتظار و عجولانه به نظر برسد. اما واقعیت امر این است که بخش‌هایی از جامعه هم اکنون دچار سالخوردگی شده و پیرگرایی در این بخش‌ها رو به گسترش است. از جمله این پدیده در بخش کشاورزی رایج است، علی‌رغم اینکه کشاورزی به دلیل کارکردهای ویژه‌اش، همواره به عنوان یکی از محورهای مهم توسعه کشورهای محسوب می‌شود. در سیاست‌های کلان کشور، کشاورزی بعنوان محور توسعه و استقلال کشور قلمداد شده است. توسعه کشاورزی علاوه بر دارا بودن سهم مهمی در تولید ناخالص ملی، صادرات غیر نفتی و ایجاد اشتغال، تأمین‌کننده مواد غذایی کشور است (رضانیان، ۱۳۸۰). توسعه کشاورزی بدون توجه به توسعه سرمایه انسانی تحقق نمی‌یابد. این در حالی است که هم اکنون بخش کشاورزی از نظر نیروی انسانی با دو چالش عمده پیرگرایی نیروی انسانی فعلی و عدم رغبت فارغ‌التحصیلان کشاورزی به کار و اشتغال در این بخش روبرو است. بنابراین قبل از اینکه فرصت‌ها از دست رود و این بخش از بعد نیروی انسانی دچار مشکلات جبران‌ناپذیری شود باید به فکر چاره بود. آموزش و تربیت نیروی انسانی ماهر، ایجاد علاقه و انگیزه در آنها و تغییر و بهبود نگرش دانش‌آموختگان این بخش راهی برای حل مشکلات مذکور است. در حال حاضر با توجه به افزایش فارغ‌التحصیلان این بخش و خصوصاً دختران، این بخش همچنان از کمبود نیروی انسانی ماهر رنج می‌برد و این یکی از موانع توسعه کشاورزی در کشور محسوب می‌شود. بنابراین توسعه کشاورزی در ایران در وهله اول مستلزم توجه به عوامل انسانی تولید از جمله نیروی انسانی متخصص است و موفقیت و کارایی آن بستگی به استفاده بهینه از نیروی انسانی به عنوان مهم‌ترین عامل توسعه کشاورزی دارد. از سوی دیگر، دانشکده‌های کشاورزی دولتی و غیر دولتی در سال‌های اخیر گسترش فراوانی یافته‌اند و بیکاری دانش‌آموختگان کشاورزی به یکی دیگر از معضلات اجتماعی تبدیل شده است. زمینه‌های اشتغال دانش‌آموختگان کشاورزی را می‌توان به بخش‌های مختلفی از جمله دولتی، بخش خصوصی و آزاد و بخش خود اشتغالی تقسیم کرد. نگاهی به گذشته نشان می‌دهد که درصد شایان توجهی از دانش‌آموختگان کشاورزی جذب ادارات دولتی شده‌اند. اما در سال‌های اخیر از یک سو توسعه کمی دانشگاه‌ها و افزایش سریع تعداد دانش‌آموختگان بخش مذکور و از سوی دیگر محدودیت‌های دولت برای استخدام (اشباع دستگاه‌های دولتی، کوچک کردن سازمان‌ها و...) مشکلاتی را برای دانش‌آموختگان کشاورزی و برنامه‌ریزان و سیاستگذاران پدید آورده است. با توجه به موارد مذکور وارد کردن فارغ‌التحصیلان کشاورزی در بخش خصوصی، آزاد و خود اشتغالی ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است. اما یکی از موانعی که در این بین وجود دارد، عدم نگرش مثبت یا فقدان یک نگرش مطلوب و صحیح فارغ‌التحصیلان این بخش به اشتغال در بخش کشاورزی می‌باشد. اما به نظر می‌رسد که این نگرش منفی در طی دوره آموزش عالی آنها قابل تغییر است به شرطی که بازار کار رشته‌های کشاورزی بهبود یابد.

اصطلاح جنسیت^۱ به تفاوت‌هایی اطلاق می‌شود که در طول تاریخ روابط اجتماعی، میان مردان و زنان شکل گرفته و طی زمان و در چارچوب فرهنگ‌ها دچار تغییر شده‌اند، تحلیل جنسیتی به عنوان یک روش شناسی، تفاوت‌های موجود در زندگی زنان و مردان را بررسی و تحلیل می‌کند که مشتمل است بر تفاوت‌هایی که منجر به نابرابری اجتماعی و اقتصادی برای زنان شده است و حاصل تحلیل جنسیتی، درک جامع شرایط منابع انسانی بر اساس جنسیت می‌باشد و می‌تواند در تدوین و اجرای سیاست‌هایی برای بهبود وضعیت گروه‌های مخاطب برنامه‌های توسعه متناسب با شرایط خاص زنان از طریق توسعه برنامه‌ها و عرضه خدمات کارآمد بکار آید. تحلیل جنسیتی در پی مشخص نمودن علل نابرابری‌های جنسیتی در ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی در سطوح مختلف

^۱ - Gender

خانوار، روستا و کشور است تا بتوان با تشخیص تفاوت‌های منطقی و عقلانی از تفاوت‌های تبعیض آمیز نسبت به حذف عوامل ایجادکننده دسته دوم اقدام نمود و حذف عوامل تبعیض آمیز، تاثیر مثبتی را در موقعیت زنان و مردان به تناسب شرایط، نیازها و مشکلاتشان ایجاد کرد. در واقع اصطلاح جنسیت در تحلیل جنسیتی به ساخت اجتماعی و هویت زنان و مردان اشاره دارد و چیزی بیش از تفاوت‌های بیولوژیکی مابین زنان و مردان است و در بر گیرنده روش‌هایی است برای توجه به تفاوت‌های واقعی یا ادراک شده از نوع ملموس یا غیر ملموس بین زنان و مردان که غالباً بطور غیررسمی، ارزش‌گذاری و نهادینه شده‌اند. در ضمن این مقوله، اساسی را برای دسته بندی زنان و مردان و واگذاری نقش‌ها به آنها در ابعاد مختلف حیات بشری و همچنین بطور ایجاد انتظارات از آنها شکل می‌دهد. معنای این تغییر این است که زندگی و تجارب مردان و زنان از جمله کارکرد های نظام حقوقی مربوطه در مجموعه های پیچیده‌ای از انتظارات متفاوت اجتماعی و فرهنگی به وقوع می‌پیوندد (شعبانعلی فمی و همکاران، ۱۳۸۳).

از یک دیدگاه هدف تحلیل جنسیتی دستیابی به مساوات و عدالت است تا برابری و همسانی. تحلیل جنسیتی همچنین گروه‌های جمعیتی بر اساس مشاغل و گروه‌های سنی را که در آنها یکی از دو گروه زنان و مردان غالب بوده و نیازمند برنامه های ویژه‌ای هستند را مشخص می نماید. همسانی و برابری جنسیتی بدین معنا است که زنان و مردان باید به شیوه یکسانی رفتار نمایند. غالباً چنین درکی این واقعیت را که رفتار یکسان به نتایج عادلانه ای منجر شود، مورد اغماض قرار می دهد. چرا که زنان و مردان از حیث زندگی، ویژگی‌های جسمانی - فیزیولوژیکی و کارکردها در سطح خانوار متفاوت هستند.

در واقع در تحلیل جنسیتی بر پایه درکی واقع بینانه و مبتنی بر عدالت باید از زنان و مردان انتظار داشت تا با توجه به منابع در دسترس، رفتار بهنجار تبیین شده و وظایف آنها که حاصل تقسیم توافقی شده مسئولیت‌ها در سطوح واحدهای اجتماعی است، کارکردهایی را عهده دار شوند و بر اساس نیازهای تعریف شده و تلاش مصروف شده، پیامدها و نتایج این کارکردها در رویه‌ای انسان مدار و عادلانه تقسیم گردد. در این راستا تحلیل دقیق تفاوت‌های زندگی زنان و مردان لازم است تا بتوان بر اساس درک حاصله، برنامه‌هایی واقع‌گرایانه با راهبردهای متفاوت برای بهبود زندگی زنان و مردان در جهت توانمندسازی آنها بطور همزمان طرح و اجرا نمود و در عین حال شکاف‌ها و در واقع تبعیض‌های جنسیتی - عمدتاً بر علیه زنان - رفع گردد و این رکن‌رکنی برای دستیابی به توسعه پایدار و متعادل انسان محور است که در آن تمام آحاد بشر از هر قوم و نژاد، منطقه و جنسیتی در تمام ابعاد از فرصت عادلانه‌ای برای شکوفایی استعدادهای نهفته در گوهر اصیل انسانی برخوردار می‌شوند. چنین وضعیتی تسهیلگر فرآیند تعالی و پیشرفت انسانها است تا انسانها آنچه را که می‌توانند و می‌خواهند، بشوند. در این صورت ساخت‌های اجتماعی، نظام‌های ارزشی، حقوقی و قراردادهای سیاسی - اقتصادی به جای تشدید نابرابری‌ها و سوگیری‌های جنسیتی، قومی و نژادی به جای آنکه که بازدارنده تکامل نسل‌های بشر باشند، فرایند شدن و تکامل استعدادهای بشر را تسهیل می‌نمایند (شعبانعلی فمی و همکاران، ۱۳۸۳).

اگر فراگیران نگرش مناسبی نسبت به ادامه تحصیل و اشتغال در بخش کشاورزی نداشته باشند، نمی‌توان انتظار داشت که توسعه مهارت‌ها و دانش آنها در سطح عالی صورت پذیرد. بررسی‌ها نشان می‌دهد که تفاوت‌های موجود در گروه‌های مردان و زنان می‌تواند بر مؤثر بودن برنامه‌های توسعه تأثیر داشته باشد (شعبانعلی فمی و همکاران، ۱۳۸۳). مطالعات نشان می‌دهد که زنان و مردان در حصول شغل شرایط یکسانی ندارند (فروزانی و زمانی، ۱۳۸۵؛ طلایی، ۱۳۸۲)؛ ظریفیان و جنیدی شریعت زاده، ۱۳۸۵).

بررسی ها نشان می‌دهد که مقوله جنسیت یا تفاوت های غیرقابل انکار در گروه های مردان و زنان می‌تواند بر اثربخشی برنامه های توسعه تاثیر بگذارد (شعبانعلی فمی و همکاران، ۱۳۸۳). برخی مطالعات نیز تایید کننده این امر می‌باشند که زنان و مردان در دستیابی به اشتغال شرایط یکسانی ندارند (فروزانی و زمانی، ۱۳۸۵؛ طلایی، ۱۳۸۲؛ ظریفیان و جنیدی شریعت زاده، ۱۳۸۵). این تبعیض های جنسیتی می‌تواند ناشی از نگرش نامطلوب در این دو گروه باشد و ضرورت دارد از طریق آموزش های لازم به ویژه در سطح دانشگاه ها این مشکل برطرف شود. در مورد نگرش تعاریف زیادی ارائه شده است که بطور خلاصه این واژه به معنی آمادگی ذهنی و روانی نسبتاً پایدار است که بر اساس آن فرد نسبت به پدیده های بیرونی واکنش های ترجیحی بروز می‌دهد (محسنی، ۱۳۷۹؛ رضوی زاده، ۱۳۸۶؛ شعبانعلی فمی و شفیع، ۱۳۸۷؛ Zalevski, and Swiszcowski, 2007; Oppenheim, 1992).

منابع تغییر نگرش می‌تواند بسیار متنوع باشد و از والدین و خانواده گرفته تا تجربیات علمی و عملی و تحصیلات دانشگاهی را شامل شود (James et al, 1994; Vinokur and Burnstein 1978; Ringel, 2000). در تحقیقی که به تحلیل مساله بیکاری دانش آموختگان کشاورزی پرداخته شده بود، مساله بیکاری را به دلیل عدم تمایل این گروه به کارهای یدی دانسته و درباره تنگناهای اشتغال فارغ التحصیلان کشاورزی به این نتیجه رسیده بود که ۸۴ درصد از دانش آموختگان کشاورزی بیکار، به دلیل نیافتن شغل مرتبط با رشته تحصیلی و یا کار مورد علاقه، هنوز شاغل نشده اند (شمس آذر، ۱۳۷۳).

در مطالعه ای دیگر تحت عنوان سنجش گرایش دانشجویان دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران به کار در مناطق روستایی نشان داده شد که در سال های اخیر درصد دانشجویان دختر رشد چشمگیری نسبت به پسران داشته است که عمدتاً منشاء شهری و گرایش خیلی ضعیفی نسبت به محیط روستا داشته‌اند. همچنین بین نگرش دانشجویان رشته های مختلف به روستا تفاوت معنی داری وجود داشته است و هر چه دانشجویان آشنایی بیشتری با بخش کشاورزی داشتند گرایش بیشتری هم به کار در مناطق روستایی داشته‌اند. بر اساس نظرات، دانشجویان، اساتید و مدرسان دانشگاه سهم زیادی در تشویق و ترغیب دانشجویان نسبت به بخش کشاورزی نداشته و این عامل در افزایش گرایش آنها به کار در مناطق روستایی اندک بوده است (حجازی و سعدی، ۱۳۷۷).

در تحقیقی با عنوان بررسی نگرش دانشجویان کشاورزی به اشتغال در مناطق روستایی و عوامل موثر بر آن مشخص شد بیشتر دانشجویان مورد مطالعه علاقه مند به کار در مناطق روستایی بوده‌اند. همچنین بین متغیرهای جنسیت، رشته تحصیلی، سال ورود به دانشگاه، محل سکونت، سابقه سکونت در روستا، میزان رضایت از رشته کشاورزی، اولویت انتخاب رشته کشاورزی در کنکور سراسری و مقطع تحصیلی با نگرش به اشتغال در مناطق روستایی رابطه معنی داری وجود داشت (تبرایی و قاسمی، ۱۳۸۵).

در مطالعه ای با عنوان "نگرش دانشجویان کشاورزی سال اول نسبت به رشته کشاورزی" که در ایالت آیوا^۲ انجام شد نشان دادند که اکثریت دانشجویان جدیداً لورود مرد و سفیدپوست بوده دارای تجربیات کار کشاورزی بوده، دارای تجربیات کار کشاورزی هستند و در دبیرستان کشاورزی تحصیل کرده بودند و همچنین دارای سابقه روستایی یا کار مزرعه ای بودند. دانش آموزانی که دروس کشاورزی دبیرستان را گذرانده بودند نگرش مثبت تری نسبت به برنامه های کشاورزی دانشگاه، برنامه های کشاورزی دبیرستان و کشاورزی بعنوان یک شغل داشتند. همچنین دانش آموزان خاطرنشان کردند که بیشترین عامل تأثیرگذار در تصمیم گیریشان برای ورود به دانشکده کشاورزی دبیر کشاورزی

² - Iowa

دبیرستان آنها بوده است. همچنین ۴۷ درصد از آنها عضو انجمن کشاورزان آینده آمریکا^۳ و ۵۵/۲ درصد از آنها در باشگاه H-4^۴ فعالیت می‌کردند. تقریباً نیمی از آنها سابقه کار زراعی داشتند و ۲۸/۸ درصد از آنها از مناطق روستایی یا شهرهای کوچک آمده بودند (Dyer et al, 2000).

در مطالعه‌ای دیگر تحت عنوان "نگرش دانش آموزان کشاورزی ایلی‌نویز ۵ و خانواده‌هایشان نسبت به کشاورزی و برنامه‌های آموزشی کشاورزی" نشان دادند که بطور تقریبی ۹۰ درصد دانش آموزان و خانواده‌های آنها مهارت‌های کاربردی را در دروس کشاورزی با کیفیت "خوب" یا "عالی" تلقی کردند. دانش آموزان و خانواده آنها نگرش مثبتی به کشاورزی بعنوان یک شغل داشتند. دانش آموزان نسبت به خانواده‌هایشان نگرش مثبت‌تری به کشاورزی بعنوان شغل داشتند، بدین معنی که شغل کشاورزی را توصیه می‌کردند. تقریباً ۶۳/۳ درصد از دانش آموزان شرکت کننده، مرد و تقریباً ۶۰/۸ درصد از خانواده‌های شرکت کننده زن بودند. تقریباً ۵۰ درصد از خانواده‌ها در محیط‌های روستایی زندگی کرده بودند و بیشتر از ۷۵ درصد از دانش آموزان و خانواده‌های آنها در هنگام تحقیق در روستا زندگی می‌کردند (Osborne and Dyer, 1999).

اهمیت موضوع

با توجه به مرور ادبیات موضوع به نظر می‌رسد توجه به تفاوت‌های جنسیتی در بهبود عملکرد تحصیلی و همچنین افزایش احتمال ورود دانشجویان رشته‌های کشاورزی به مشاغل مناسب مرتبط با تخصص در بخش کشاورزی بسیار حائز اهمیت است. به منظور ایجاد یک فضای آموزشی مناسب که هر دو جنس مرد و زن بتوانند در آن مهارت‌های عملی و توانمندی‌های علمی خویش را توسعه دهند بهبود فضای نگرشی بسیار مهم است. این نگرش خود متاثر از عوامل گوناگون اقتصادی-اجتماعی و همچنین تحصیلی است که باید در طی دوره تحصیل دانشجو مورد توجه مسئولین و برنامه ریزان امر قرار گیرد. بنابراین مطالعه حاضر بر آن است تا نگرش دانشجویان رشته‌های کشاورزی را با توجه به تفاوت‌های جنسیتی آنها مورد بررسی قرار دهد.

اهداف

به این ترتیب در راستای اهمیت نگرش دانشجویان رشته‌های کشاورزی نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی، مطالعه حاضر در چارچوب ادبیات آموزش و نقش نگرش دانشجویان دختر و پسر رشته‌های کشاورزی نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی در پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران طراحی و اجرا گردید. به منظور دستیابی به این هدف کلی، اهداف اختصاصی به شرح زیر مورد مطالعه قرار گرفتند:

- ۱- بررسی ویژگی‌های فردی و اجتماعی دانشجویان رشته‌های کشاورزی پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران.
- ۲- بررسی نگرش دانشجویان رشته‌های کشاورزی پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی.

³ -Future Farmers of America

^۴ - باشگاه یا انجمن جوانان مربوط به به تشکیلات ترویجی در کشور آمریکا است که اعضای آن از طریق پروژه‌های آموزشی، به فعالیت می‌پردازند. H حرف اول چهار کلمه انگلیسی Head (سر)، Heart (دل)، Hand (دست) و Health (سلامت) است که در قسم‌نامه باشگاه مزبور آمده است (سلمان‌زاده و همکاران، ۱۳۷۹).

⁵ -Illinois

۳- تحلیل روابط بین متغیرهای منتخب و نگرش دانشجویان رشته های کشاورزی پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران.

۴- تحلیل عاملی در خصوص عوامل تشکیل دهنده نگرش دانشجویان رشته های کشاورزی پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران به تفکیک دختر و پسر.

روش شناسی

جامعه آماری این تحقیق، کلیه دانشجویان رشته های کشاورزی پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران در سه مقطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری و مشغول به تحصیل در سال تحصیلی ۸۴-۱۳۸۳ (تعداد ۱۶۷۷ نفر) بودند (آمار اداره آموزش دانشکده کشاورزی ۱۳۸۳). به منظور تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شد. با استفاده از این فرمول حجم نمونه معادل ۲۲۲ نفر محاسبه شد که برای افزایش ضریب اطمینان در مجموع ۲۵۰ پرسشنامه توزیع شد که تعداد ۲۳۶ عدد از آنها تکمیل و عودت داده شد. روش نمونه گیری طبقه ای تصادفی با انتساب متناسب بود که بر این اساس دانشجویان هر یک از مقاطع تحصیلی مختلف در نمونه قرار گرفتند. ابزار اصلی تحقیق برای جمع آوری اطلاعات پرسشنامه بود. روایی ظاهری و محتوایی ابزار تحقیق با استفاده از نظرات اساتید گروه ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه تهران به تعداد ۱۴ نفر و پس از انجام اصلاحات لازم تعیین شد. برای تعیین پایایی ابزار تحقیق از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. مقدار آلفای کرونباخ برای مقیاس مورد استفاده در پژوهش معادل ۰/۸ برآورده شد که نشانه پایایی قابل قبول مقیاس نگرش سنج بود و بدین صورت، محتوای پرسشنامه، مورد تایید و در اختیار پاسخگویان قرار داده شد و داده ها پس از تکمیل و دریافت، با استفاده از نرم افزارهای SPSS و Excel پردازش و تحلیل شدند. برای سنجش نگرش ابتدا یک بررسی کتابخانه ای صورت گرفت و بر اساس آن یک مجموعه اولیه از ۳۰ گویه تهیه شد که پس از ویرایش و انجام مراحل تجزیه و تحلیل گویه ها^۶ هیچکدام از ۳۰ گویه ها حذف نگردیدند و در مقیاس نهایی قرار گرفتند. برای حفظ یا حذف گویه ها از ضریب انسجام درونی (آلفای کرونباخ) و شاخص تمایز^۷ (آزمون من وایتنی^۸) استفاده شد. این گویه ها در یک مجموعه منظم از عبارات دارای ترتیب خاص، و دارای وزن های مساوی تنظیم شد و مخاطبان میزان موافقت خود را با گویه ها در یک مقیاس ۵ قسمتی لیکرت (از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم در دامنه ۱ تا ۵) برای گویه های مساعد و (از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم در دامنه ۵ تا ۱) برای گویه های نامساعد بیان کردند، سپس با حاصل جمع پاسخ های داده شده به گویه ها، نمره میزان نگرش مخاطبان بدست آمد سپس نمرات کسب شده برای متغیر میزان نگرش با استفاده از فرمول ذیل در سه طبقه، تقسیم بندی گردید که نگرش نامطلوب، خنثی و مطلوب نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی را نشان می دادند (A و B و C نماد هر طبقه).

$$SD \frac{1}{2} - \bar{X} \text{ A} <$$

$$SD \frac{1}{2} + \bar{X} \text{ SD} < \text{B} < \frac{1}{2} - \bar{X}$$

$$SD \frac{1}{2} + \bar{X} \text{ C} >$$

یافته ها و بحث

متوسط سن دانشجویان ۲۳ سال و جوان ترین آن ها ۱۹ و مسن ترین آنها ۴۴ سال سن داشت. بیشترین فراوانی (۳۹ درصد) مربوط به دانشجویانی بود که اظهار کرده بودند رشته

^۶ -Item Analysis

^۷ - Discriminatory Index

^۸ -Mann Whitney Test

کشاورزی جزو اولویت‌های یک تا ۲۰ آنها در فرم انتخاب رشته کنکور بوده است و کمترین فراوانی (۳/۴ درصد) مربوط به دانشجویانی بود که رشته کشاورزی جزو اولویت‌های ۱۰۰-۸۱ آنها بوده است. بیشتر دانشجویان کارشناسی (۴۷/۲ درصد) سهمیه منطقه یک داشتند و کمترین آنان از طریق سهمیه نهادها (۱/۴ درصد) وارد دانشگاه شده بودند. بیشتر دانشجویان تحصیلات تکمیلی (۹۴/۲ درصد) جزو سهمیه آزاد بودند. با توجه به نتایج ۱۲۹ نفر از دانشجویان پاسخگو زن و ۱۰۷ نفر مرد بودند. میانگین میزان استفاده دانشجویان از رایانه (برای کارهای غیراینترنتی) ۱۶۰/۳ و میانگین میزان استفاده از اینترنت ۹۶/۳ دقیقه در روز بود. حدود ۹۰ درصد از دانشجویان مورد مطالعه متولد شهر و فقط ۹/۴ درصد متولد روستا بودند. با توجه به نتایج بدست آمده ۹۶/۶ درصد از دانشجویان مورد مطالعه نگرش خنثی نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی داشتند و کمترین فراوانی (۰/۸ درصد) متعلق به آن طبقه ای از دانشجویان بود که نگرش مطلوب نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی داشتند. نتایج حاصل از آزمون کای اسکور نشان داد که بین نگرش و خاستگاه دانشجویان رابطه معنی داری در سطح یک درصد وجود داشته است. همچنین نتایج آزمون مذکور نشان داد که بین نگرش دانشجویان نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی و جنسیت آنها رابطه معنی داری وجود نداشته است.

رابطه بین متغیرهای منتخب و نگرش دانشجویان نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی

جهت پی بردن به رابطه بین دو یا چند متغیری که همزمان اندازه گیری شده اند، تحلیل همبستگی مورد استفاده قرار گرفت. با توجه به شاخصها و با توجه به نوع و ماهیت مقیاس اندازه گیری متغیرهای مورد مطالعه در این قسمت که از نوع فاصله‌ای بودند، بنابراین برای بررسی رابطه بین متغیرها از تحلیل همبستگی پیرسون استفاده شده است که نتایج آن در جدول (۱) ارائه شده است. میزان همبستگی میزان تحصیلات همسر (۰/۵۶-) با نگرش دانشجویان نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی رابطه منفی و معنی داری را نشان می‌دهد. بر این اساس هر قدر میزان تحصیلات همسر آنها در سطح بالایی بوده است نگرش منفی تری نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی داشته اند. عدم رابطه معنی دار بین سایر متغیرها حاکی از آن است که نگرش از این عوامل تاثیر نمی پذیرد و صرفاً زمانی تحول می یابد که برنامه‌های منسجم و هدفمندی در این زمینه تهیه و اجرا شود.

جدول ۱- همبستگی بین متغیرهای منتخب و میزان نگرش دانشجویان نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی

ضریب همبستگی	متغیرهای تصادفی (منتخب)	رتبه
r		رتبه
-۰/۰۱	سن	۱
۰/۰۰۳	مقطع تحصیلی	۲
-۰/۰۲	میزان درآمد خانوار	۳
۰/۰۸	میزان تحصیلات پدر	۴
۰/۰۲۶	میزان تحصیلات مادر	۵
-۰/۰۶	تعداد ساعات کار با رایانه (کارهای غیر اینترنتی)	۶
-۰/۱۱	تعداد ساعات کار با اینترنت	۷
۰/۰۷	اولویت رشته کشاورزی در انتخاب رشته	۸
-۰/۰۵۶ **	میزان تحصیلات همسر	۹

** معنی دار در سطح ۱ درصد

تحلیل عاملی نگرش دانشجویان نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی به تفکیک دختر و پسر

باتوجه به تنوع عوامل مربوط به نگرش در مورد اشتغال در بخش کشاورزی و ایجاد یک طبقه‌بندی منظم و محدود کردن متغیرهای نگرشی از تحلیل عاملی به تفکیک دختر و پسر استفاده شد. برای تشخیص مناسب بودن داده‌ها برای تحلیل عاملی از آزمون بارتلت و شاخص KMO استفاده شد. معنی دار بودن آزمون بارتلت و مقدار مناسب شاخص KMO نشانه وجود همبستگی بین متغیرها و مناسب بودن آنها برای تحلیل عاملی می‌باشد (جدول ۲).
جدول ۲ - مقدار KMO و آماره بارتلت و سطح معنی دار بودن آنها برای متغیرهای سنجش نگرش دانشجویان دختر و پسر نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی

مجموعه مورد تحلیل	KMO	آزمون بارتلت	سطح معنی دار بودن آزمون بارتلت
نگرش نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی (دانشجویان دختر)	۰/۷۵	۱۱۹۷/۸۴۳	۰/۰۰۱
نگرش نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی (دانشجویان پسر)	۰/۷۰	۱۰۵۱/۷۲۵	۰/۰۰۱

براساس برآورد، مقدار ویژه متغیرها و مشخصات عامل‌های استخراج شده، چهار عامل برای تبیین ۳۰ متغیر نگرشی برای دانشجویان دختر و چهار عامل برای دانشجویان پسر در نظر گرفته شد. تبیین کل واریانس برای دانشجویان دختر نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی توسط این چهار عامل ۴۳/۰۸ درصد است که قابل قبول می‌باشد (جدول ۳).
بیشترین مقدار ویژه مربوط به عامل اول (حدود ۳/۹۸) است که برابر با ۱۳/۷ درصد از واریانس تبیین شده توسط این عامل بود (جدول ۳). عامل‌های بعدی به ترتیب پایین بودن جایگاه اقتصادی - اجتماعی مشاغل کشاورزی (۱۲/۲ درصد)، نیاز به سرمایه گذاری و فقدان حمایت مناسب دولت (۹/۵ درصد) و دشواری های حرفه ای مشاغل کشاورزی (۷/۷ درصد) بودند. عامل‌ها را با روش واریماکس چرخش داده و متغیرهای مربوط به هر عامل را شناسایی کرده و عامل‌های جدید حاصل نام‌گذاری شد که نتایج آن در جدول (۴) ارائه شده است.

جدول ۳ - عامل‌های استخراج شده از تحلیل عاملی نگرش دانشجویان دختر نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی

عامل‌ها	نام عامل	مقدار ویژه	درصد واریانس تبیین شده	درصد واریانس تجمعی
اول	مزایای روان شناختی شغل کشاورزی	۳/۹۸	۱۳/۷۴۳	۱۳/۷۴۳
دوم	پایین بودن جایگاه اقتصادی - اجتماعی مشاغل کشاورزی	۳/۵۰	۱۲/۲۰۷	۲۵/۸۱۵
سوم	نیاز به سرمایه گذاری و فقدان حمایت مناسب دولت	۲/۷۵	۹/۵۰۴	۳۵/۳۱۹
چهارم	دشواری های حرفه ای مشاغل کشاورزی	۱/۲۵	۷/۷۶۱	۴۳/۰۸۰

جدول ۴ - متغیرهای مربوط به هر یک از عوامل و میزان بار عاملی حاصل از ماتریس دوران یافته

نام عامل	متغیرها	بار عاملی
	شغل کشاورزی اگر چه در ابتدا سختی هایی دارد اما آینده خوبی نیز دارد.	۰/۶۹۶
	کشاورزان انسان هایی قانع و سخت کوشند و از این رو احساس خوشبختی بیشتری می کنند.	۰/۶۷۵
مزایای روان شناختی شغل کشاورزی	انجام کار کشاورزی توسط فارغ التحصیلان کشاورزی در مزرعه از کار کردن آنها در اداره کشاورزی بهتر است.	۰/۶۶۸
	شغل کشاورزی را به دلیل اینکه با طبیعت سر و کار دارد دوست دارم.	۰/۶۵۷
	شغل کشاورزی چون با سختی همراه است درآمد آن حلال تر است.	۰/۶۱۵
	من علاقه وافری به کارهای کشاورزی دارم.	۰/۵۹۰
	حتی اگر در بخش دولتی امکان استخدام فراهم باشد مایلیم به فعالیتهای کشاورزی بپردازم.	۰/۵۶۰
	انسان در شغل کشاورزی هر روز مطالب جدیدی یاد می گیرد.	۰/۵۵۲
	در شغل کشاورزی خودت رییس خودت هستی.	۰/۵۱۳
	شغل کشاورزی باعث کاهش منزلت اجتماعی انسان می شود.	۰/۷۰۸
پایین بودن جایگاه اقتصادی- اجتماعی	کار متخصصان کشاورزی با مدرک کارشناسی ارشد و دکتری در مزرعه زیاد پسندیده نیست.	۰/۶۷۶
مشاغل کشاورزی	کشاورزی یک شغل وقت گیر است که مانع از پیشرفت انسان در سایر جنبه های زندگی می شود.	۰/۶۷۲
	کشاورزی شغل کم درآمدی است.	۰/۶۱۱
	کشاورزی تنها بعنوان یک شغل جانبی مناسب است.	۰/۶۰۰
نیاز به سرمایه گذاری و فقدان حمایت مناسب دولت	دولت از اشتغال فارغ التحصیلان در بخش کشاورزی حمایت ویژه ای نمی کند.	۰/۷۵۸
	اعتباراتی که دولت جهت اشتغال در بخش کشاورزی می دهد کافی نمی باشد.	۰/۶۸۲
	اشتغال فارغ التحصیلان در بخش کشاورزی به دلیل نیاز به سرمایه اولیه بالا دشوار است.	۰/۴۵۵
	شغل کشاورزی هزینه بر است.	۰/۶۵۲
دشواری های حرفه ای مشاغل کشاورزی	فعالیتای حرفه کشاورزی (بازایابی، خرید و فروش) نسبت به سایر مشاغل سخت تر است.	۰/۵۸۸
	کشاورزی شغلی پر مخاطره با ریسک بالا است.	۰/۵۷۵
	سرمایه گذاری در بخش کشاورزی معمولاً دیر بازده است.	۰/۴۵۹

مهم ترین عامل نگرش از دیدگاه دانشجویان دختر مورد مطالعه " مزایای روان شناختی شغل کشاورزی " بود که شامل: شغل کشاورزی اگر چه در ابتدا سختی هایی دارد اما آینده خوبی نیز دارد، کشاورزان انسان هایی قانع و سخت کوشند و از این رو احساس خوشبختی بیشتری می کنند، انجام کار کشاورزی توسط فارغ التحصیلان کشاورزی در مزرعه از کار کردن آنها در اداره کشاورزی بهتر است، شغل کشاورزی را به دلیل اینکه با طبیعت سر و کار دارد دوست دارم، شغل کشاورزی چون با سختی همراه است درآمد آن حلال تر است، من علاقه وافری به کارهای کشاورزی دارم، حتی اگر در بخش دولتی امکان استخدام فراهم باشد مایلیم به فعالیتهای کشاورزی بپردازم، انسان در شغل کشاورزی هر روز مطالب جدیدی یاد می گیرد و در شغل کشاورزی خودت رییس خودت هستی.

تبیین کل واریانس در تحلیل عاملی برای نگرش دانشجویان پسر نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی توسط چهار عامل ۴۱/۴۸۵ درصد بود که قابل قبول می باشد (جدول ۵).

جدول ۵ - عامل‌های استخراج شده از تحلیل عاملی نگرش دانشجویان پسر نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی

عامل‌ها	نام عامل	مقدار ویژه	درصد واریانس تبیین شده	درصد واریانس تجمعی
اول	ادراک از ویژگی‌های اقتصادی-اجتماعی شغل کشاورزی	۴/۰۴۶	۱۳/۴۸۶	۱۳/۴۸۶
دوم	ادراک از ویژگی‌های مدیریتی-سازمانی شغل کشاورزی	۳/۳۷۱	۱۱/۲۲۵	۲۴/۷۲۱
سوم	ادراک از ویژگی‌های سرمایه‌گذاری شغل کشاورزی	۲/۶۵۸	۸/۸۶۰	۳۳/۵۸۱
چهارم	ادراک از نیاز بخش کشاورزی به سرمایه‌گذاری	۲/۳۷۱	۷/۹۰۴	۴۱/۴۸۵

بیشترین مقدار ویژه مربوط به عامل اول (حدود ۴/۰۴۶) بود که ۱۳/۴۸ درصد از واریانس تبیین شده توسط این عامل بوده است و عامل‌های بعدی به ترتیب ادراک از ویژگی‌های مدیریتی-سازمانی شغل کشاورزی (۱۱/۲ درصد)، ادراک از ویژگی‌های سرمایه‌گذاری شغل کشاورزی (۸/۸ درصد) و ادراک از نیاز بخش کشاورزی به سرمایه‌گذاری (۷/۹ درصد) می‌باشد (جدول ۵). عامل‌ها را با روش واریماکس چرخش داده و متغیرهای مربوط به هر عامل را شناسایی کرده و عامل‌های جدید نام‌گذاری شده که نتایج آن در جدول (۶) ارائه شده است.

مهم‌ترین عامل نگرش دانشجویان پسر ادراک از ویژگی‌های اقتصادی-اجتماعی شغل کشاورزی شامل: شغل کشاورزی باعث کاهش منزلت اجتماعی انسان می‌شود، در جامعه ما کشاورزی برای دختران مناسب نمی‌باشد، اشتغال دختران در بخش کشاورزی مانع ازدواج آنها با افراد تحصیلکرده در رده‌های عالی می‌شود، کشاورزی تنها بعنوان یک شغل جانبی مناسب است، کشاورزی یک شغل وقت‌گیر است که مانع از پیشرفت انسان در سایر جنبه‌های زندگی می‌شود، یک فارغ‌التحصیل بخش کشاورزی به تنهایی نمی‌تواند یک مزرعه کوچک، متوسط یا بزرگ را مدیریت کند و کشاورزی شغل کم درآمدی است" بوده است (جدول ۶).

جدول ۶- متغیرهای مربوط به هر یک از عوامل و میزان بار عاملی حاصل از ماتریس دوران یافته

نام عامل	متغیرها	بار عاملی
	شغل کشاورزی باعث کاهش منزلت اجتماعی انسان می‌شود.	۰/۷۸۱
	در جامعه ما کشاورزی برای دختران مناسب نمی‌باشد.	۰/۷۳۹
ادراک از ویژگی‌های اقتصادی-	اشتغال دختران در بخش کشاورزی مانع ازدواج آنها با افراد تحصیلکرده در رده‌های عالی می‌شود.	۰/۷۳۲
کشاورزی تنها بعنوان یک شغل جانبی مناسب است.	کشاورزی تنها بعنوان یک شغل جانبی مناسب است.	۰/۶۳۰
اجتماعی شغل کشاورزی	کشاورزی یک شغل وقت‌گیر است که مانع از پیشرفت انسان در سایر جنبه‌های زندگی می‌شود.	۰/۶۲۸

۰/۵۸۸	یک فارغ التحصیل بخش کشاورزی به تنهایی نمی تواند یک مزرعه کوچک، متوسط یا بزرگ را مدیریت کند.	
۰/۵۶۸	کشاورزی شغل کم درآمدی است.	
۰/۶۹۶	انجام کار کشاورزی توسط فارغ التحصیلان کشاورزی در مزرعه از کار کردن آنها در اداره کشاورزی بهتر است.	
۰/۶۶۱	در شغل کشاورزی خودت رییس خودت هستی.	ادارک از
۰/۶۵۸	انسان در شغل کشاورزی هر روز مطالب جدیدی یاد می گیرد.	ویژگی های
۰/۶۵۶	حتی اگر در بخش دولتی امکان استخدام فراهم باشد مایلیم به فعالیتهای کشاورزی	مدیریتی -
۰/۶۳۳	بپردازم.	سازمانی شغل
۰/۵۹۰	کار متخصصان کشاورزی با مدرک کارشناسی ارشد و دکتری در مزرعه زیاد پسندیده نیست.	کشاورزی
۰/۵۱۰	شغل کشاورزی چون با سختی همراه است درآمد آن حلال تر است.	
	من علاقه وافری به کارهای کشاورزی دارم.	
۰/۷۳۱	اشتغال فارغ التحصیلان در بخش کشاورزی به دلیل نیاز به سرمایه اولیه بالا دشوار است.	ادارک از
۰/۶۰۷	دولت از اشتغال فارغ التحصیلان در بخش کشاورزی حمایت ویژه ای نمی کند.	ویژگی های
۰/۵۰۸	فرصت های استخدامی برای فرغ التحصیلان کشاورزی خیلی کم است.	سرمایه گذاری
۰/۴۷۴	کشاورزی شغلی پر مخاطره با ریسک بالا است.	شغل کشاورزی
۰/۵۷۶	شغل کشاورزی هزینه بر است.	ادراک از نیاز
۰/۵۶۱	فرصت اشتغال برای فارغ التحصیلان دختر کمتر از فارغ التحصیلان پسر است.	بخش کشاورزی
۰/۵۳۱	سرمایه گذاری در بخش کشاورزی معمولاً دیر بازده است.	به سرمایه گذاری
۰/۴۷۵	کشاورزی شغلی پر مخاطره و با ریسک بالا است.	

پیشنهادها

باتوجه به عدم محدودیت از نظر جنس و محل تولد برای متقاضیان تحصیل در رشته های کشاورزی، ضرورت دارد در زمینه بهبود و اصلاح نگرش دانشجویان اقدام شود. افرادی که تجربه آنها نسبت به واقعیت های بخش کشاورزی کمتر است با شرایط این بخش و همچنین رشته های دانشگاهی آنها آشنا شوند. چون حدود ۹۰ درصد از دانشجویان مورد مطالعه پیشینه (محل سکونت) شهری داشته و ساکن مناطق شهری می باشند، لذا عدم ارتباط آنان با روستا و مناطق روستایی می تواند در نگرش آنها نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی مؤثر باشد. لذا برای بهبود نگرش و تقویت نگرش مثبت آنان و نیز ایجاد علاقه مندی و اشتیاق در آنان نسبت به اشتغال در بخش مذکور باید برنامه ریزی شود. بنابراین نقش دانشکده های کشاورزی و مراکز آموزش عالی کشاورزی بسیار مهم و حائز اهمیت است و آنها باید در اجرای برنامه های خود در این زمینه تلاش کنند. همچنین بیش از ۳۰ درصد دانشجویان مورد مطالعه، رشته کشاورزی را جزو اولویت های ۱-۲۰ خود در کنکور انتخاب کرده بودند که این امر بیانگر آن است که دانشجویان مورد مطالعه از روی علاقه و انگیزه وارد این رشته شده اند و نظام آموزش عالی کشور باید بستر مناسبی برای این سرمایه های انسانی فراهم آورد و تفکر سیستمی در این نظام نهادینه گردد. اما از نظر اینکه دانشجویان در این رشته مهارت های عملی لازم را

برای اشتغال و یا خود اشتغالی در آینده کسب نمی کنند باید به فکر چاره بود و با برنامه ریزی های مدون در نظام آموزش عالی و اصلاح و بازنگری در ارائه واحدها و توجه بیشتر به واحدهای عملی توأم با دروس نظری و مهیا کردن دانشجویان برای وارد شدن به بازار کار در آینده می توان این مشکل را بطور نسبی رفع کرد. همچنین بین نگرش دانشجویان دختر و پسر نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی تفاوتی وجود ندارد. بنابراین برنامه ها و سیاست گذاری های دولت و نظام آموزش عالی در زمینه بهبود نگرش برای این دو جنس نباید با یکدیگر تفاوت داشته باشد. با توجه به نتایج تحلیل عاملی پسران ادراک از ویژگی های اقتصادی - اجتماعی شغل کشاورزی را مهم ترین عامل تلقی کرده و دختران مزایای روان شناختی شغل کشاورزی را در نظر داشته اند. این تفاوت را می توان این گونه توجیه کرد که در جامعه ما معمولاً پسران به دلیل این که در آینده مسئولیت های سنگین تر و بیشتری نسبت به دختران از نظر خانوار دارند برای آنها توجه به پیشرفت (از لحاظ اجتماعی و اقتصادی) و در نتیجه آن داشتن وضعیت اجتماعی و مالی بهتر بیشتر مورد توجه بوده است. به هر حال وجود تنوع انگیزه ها بین دو جنس می تواند پتانسیلی برای استفاده مطلوب تر از این بخش نیروی انسانی در راستای توسعه کشاورزی محسوب شود.

منابع

- آمارنامه اداره آموزش دانشکده کشاورزی. (۱۳۸۳). پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران. بخشی چهارم، آ. و غ. زمانی (۱۳۷۶). مقایسه انگیزه تحصیل در رشته های کشاورزی بین دانشجویان دختر و پسر. مجموعه مقالات نخستین سمینار آموزش عالی در ایران، جلد دوم، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران. صص ۵۵۱-۵۵۶.
- پزشکی راد، غ. و ح. محتشمی (۱۳۸۲). ارزیابی درونی رهیافت مناسب برای بهبود کیفیت آموزش عالی کشاورزی. فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی. شماره ۲۹، صص ۲۷-۴۵.
- تبرایی، م. و م. قاسمی (۱۳۸۵). بررسی نگرش دانشجویان کشاورزی به اشتغال در مناطق روستایی و عوامل موثر بر آن (مطالعه موردی دانشکده کشاورزی دانشگاه فردوسی مشهد در سال تحصیلی ۸۳-۱۳۸۲). مجله علوم کشاورزی و منابع طبیعی، سال سیزدهم، شماره دوم.
- حجازی، ی. (۱۳۷۰). علل عدم گرایش دانشجویان به رشته کشاورزی. مجموعه مقالات ششمین سمینار علمی ترویج کشاورزی دانشکده کشاورزی دانشگاه فردوسی مشهد ۱۴-۱۲ شهریور ۱۳۷۰. مشهد.
- حجازی، ی. و ح. سعدی (۱۳۷۷). سنجش گرایش دانشجویان دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران به کار در مناطق روستایی. نشریه علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران، شماره ۱، صص ۴۹-۴۰.
- رضوی زاده، س. ن. (۱۳۸۶). نگرش روستائیان به زندگی شهری و روستائی. فصلنامه روستا و توسعه. صص ۸۶-۵۹.
- رمضانیان، م. (۱۳۸۰). سالخوردگی جمعیت شاغل در بخش کشاورزی ایران دلایل و پیامدها. فصلنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه، شماره ۳۶. صص ۲۳۵-۲۰۷.
- زمانی، غ. (۱۳۷۵). نظر دانشجویان دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز درباره هدف از ورود به دانشگاه و برنامه آنان پس از فراغت از تحصیل. گزارش تحقیق شیراز: دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز.
- سلمان زاده، س. شهبازی، ا. کرمی، ع و ملک محمدی، ا. (۱۳۷۹). فرهنگ کشاورزی و منابع طبیعی جلد ششم "ترویج و آموزش کشاورزی". موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران. ص ۵۸.
- شعبانعلی فمی، ح. علی بیگی، ا. و شریف زاده، ا. (۱۳۸۳). رهیافت ها و فنون مشارکت در ترویج کشاورزی و توسعه روستایی. انتشارات موسسه توسعه روستایی ایران.

شعبانعلی فمی، ح. و ف. شفیع (۱۳۸۷). تحلیل نگرش دانشجویان دختر و پسر نسبت به رشته کشاورزی (مطالعه موردی: پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران). مجله کشاورزی نشریه علمی- پژوهشی پردیس ابوریحان صص ۷۳-۸۶ (۱) ۱۰.

شمس آذر، ن (۱۳۷۳). نقش آموزش های فنی و حرفه ای در اشتغال و افزایش بهره‌وری . مجموعه مقالات سمینار آموزش های علمی و کاربردی ، سازمان فنی حرفه ای، تهران. صص ۳۹-۴۰.

طلایی، ح. (۱۳۸۲). نیازسنجی نیروی انسانی متخصص، سیاستگذاری توسعه منابع انسانی کشور(تلفیق نهایی):تنظیم کنندگان حسن طلایی، پریدخت وحیدی و محمد باقرغفرانی، تهران: موسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی.

ظریفیان، ش. و ح. جنیدی شریعت زاده (۱۳۸۰). بررسی و مقایسه نگرش دانشجویان سال اول و چهارم دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران نسبت به رشته تحصیلی، مجله علوم کشاورزی ایران، صص ۷۱۷-۷۰۳ (۳۲) ۴.

فروزانی، م. و غ. زمانی (۱۳۸۵). بررسی وضعیت اشتغال با رویکرد برنامه ریزی پودمانی برای دانش آموختگان دختر رشته های کشاورزی: مطالعه موردی استان فارس، مجموعه مقالات همایش علمی آموزش کشاورزی ۱۰ و ۱۱ آبان ۱۳۸۵. دانشگاه تربیت مدرس. سازمان فنی و حرفه ای. صص ۲۶۶-۲۴۸.

محسنی، م. (۱۳۷۹). بررسی آگاهی‌های نگرش‌ها و رفتارهای اجتماعی- فرهنگی در ایران. جلد ۱. تهران: دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی کشور. ۱۶۵ ص.

Dyer, JE and Breja LM and Andreasen RJ (1999) Attitudes of College of Agriculture Freshmen toward Agriculture. *Journal of agricultural Education*, 40(2):1-10.

James, J Connors JJ and Elliot J (1994) Teacher Perceptions of Agriscience and Natural Resources Curriculum, *Journal of Agricultural Education* 35(4).

Oppenheim, AN (1992) Question native design and attitude measurement (2ndEd) Printer Publication. UK. 185 pp.

Osborne, EW and Dyer JE (2000) Attitudes of Illinois Agriscience Students and Their parents toward Agriculture and Agriculture education programs. *Journal of Agricultural Education*, 41(3):50-61.

Ringel, RL (2000) Managing Change in Higher Education, Assessment and Accountability Forum, Fall 2000, University, West Lafayette, Indiana.

Vinokur, A and Burnstein E (1978) Depolarization of attitudes in groups. *Journal of Personality and Social Psychology*, 36, 872-885.

Zalevski, A and Swiszcowski L (2007) Gender and attitudes to enterprise: survey of the UK doctorate students in science, engineering and technology , 5th European Conference on Gender Equality in Higher Education Tuesday 28 - Friday 31 August 2007, Humboldt-Universität zu Berlin, Germany Unter den Linden 6 · 10117 Berlin

Gender Analysis of Students' Attitudes toward Employment in Agriculture Sector:

A Case Study in the College of Agriculture and Natural Resources, University of Tehran

F.Shafiee⁹ and H. Shabanali Fami¹⁰

Abstract

Nowadays, it is clear that improving attitudes of agricultural students towards employment in agribusiness is one of the important factors influencing enhancement of the quality of human resources in the sector. Keeping this in view, the present study is to investigate and analyze the attitudes of male and female students of the College of Agriculture and Natural Resources of University of Tehran towards employment in agriculture sector. The statistical population of the study consisted of 1677 male and female students of the mentioned university, out of which, 236 students were selected as sample using proportional stratified random sampling technique. The validity and reliability of the questionnaire were approved through appropriate procedures. The result shows that a negative and significant relationship rules between educational level of student's wives and their attitudes towards employment in agriculture sector. The results of factor analysis of attitude towards employment in the sector show that the most important factor was the perception of socio-economic characteristics of agricultural job from the view point of male students and the most important factor was the psychological advantages of agricultural job from the view point of female students.

Keywords: Agricultural students, Attitude, Employment in Agricultural Sector, Tehran University, Personal and social characteristics.

---

⁹ Ph.D Student, Department of Agri .Extn. Educ., University of Tehran,
E-mail:fashafiee@ut.ac.ir

¹⁰Associate Professor, Department of Agril .Extn. Educ., University of Tehran, (hfami@ut.ac.ir)